



OCHRONA ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM W 2010 R.

Opracowania
sygnalne

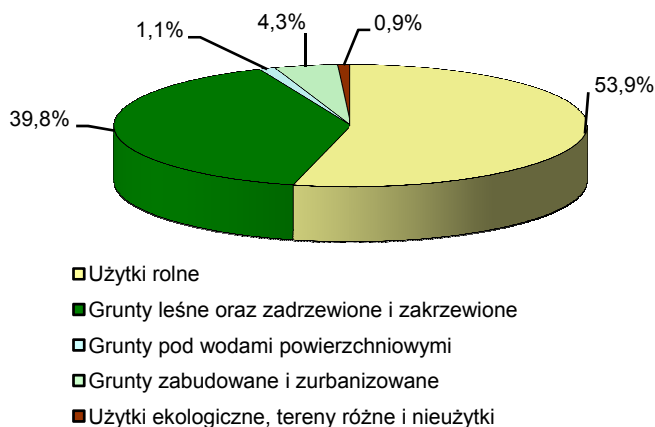
Wrzesień 2011

WYKORZYSTANIE I OCHRONA ZASOBÓW POWIERZCHNI ZIEMI I GLEBY

Powierzchnia geodezyjna województwa podkarpackiego w 2010 r. (według stanu w dniu 1 I) wynosiła 1784,6 tys. ha i stanowiła 5,7% powierzchni kraju. Użytki rolne zajmowały 962,4 tys. ha, tj. 53,9% ogólnej powierzchni województwa, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 710,3 tys. ha (39,8%), grunty zabudowane i zurbanizowane – 76,3 tys. ha (4,3%), grunty pod wodami powierzchniowymi – 20,3 tys. ha (1,1%). Pozostałe 15,3 tys. ha (0,9% ogólnej powierzchni województwa) zajmowały użytki ekologiczne, nieużytki i tereny różne.

Struktura powierzchni województwa w 2010 r.

Stan geodezyjny w dniu 1 I



Stan geodezyjny i kierunki wykorzystania powierzchni województwa w 2010 r.

Stan w dniu 1 I

Wyszczególnienie	Ogółem	Tereny	
		miejskie	wiejskie
	w hektarach		
Powierzchnia ogólna	1784573	116597	1667976
w tym:			
Użytki rolne	962445	64510	897935
w tym:			
grunty orne, sady, łąki i pastwiska trwałe	911628	60811	850817
grunty rolne zabudowane	41625	3037	38588
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	710287	25175	685112
Grunty pod wodami powierz- chniowymi	20287	2641	17646
Grunty zabudowane i zurba- nizowane	76265	22856	53409
w tym:			
tereny mieszkaniowe	10826	7042	3784
tereny przemysłowe	4725	3206	1519
tereny rekreacji i wypoczyn- ku	3158	1432	1726
tereny komunikacyjne	48662	6955	41707
użytki kopalne	1412	25	1387
Użytki ekologiczne	1688	-	1688
Nieużytki	9475	564	8911

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Tereny miejskie zajmowały łącznie obszar 116,6 tys. ha, tj. 6,5% ogólnej powierzchni województwa, a tereny wiejskie 1668,0 tys. ha, co stanowiło 93,5% powierzchni województwa.

W końcu 2010 r. łączna powierzchnia gruntów, które utraciły całkowicie wartość użytkową (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa rolnicza lub leśna zmalała (grunty zdegradowane) w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych albo wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej wyniosła 1,8 tys. ha. W ciągu roku zrehabilitowano 61 ha, a zagospodarowano 44 ha gruntów (głównie na cele rolnicze – 93,2%).

Natomiast w trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych z produkcji rolniczej i leśnej wyłączono 140 ha gruntów, w tym 80,0% (112 ha) stanowiły użytki rolne, z których 96,4% stanowiły gleby najwartościowsze I-III klasy bonitacyjnej, a 3,6% gleby klasy IV i niższe oraz 24 ha gruntów leśnych. Spośród wyłączonych gruntów rolnych i leśnych największy odsetek (49,3%) przeznaczono pod budowę osiedli mieszkaniowych, 24,3% – pod użytki kopalne, 7,9% – na tereny przemysłowe, 0,7% – na tereny komunikacyjne, a na inne cele – 17,9%.

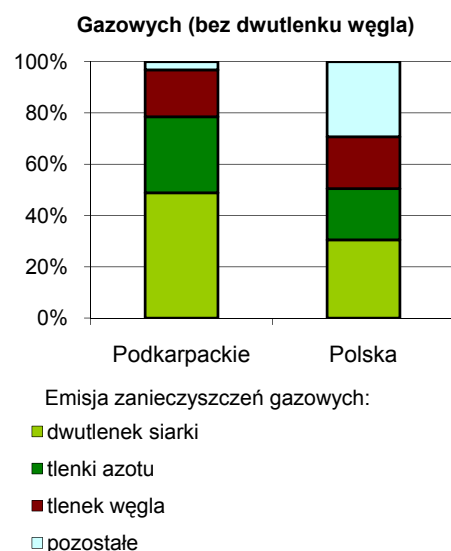
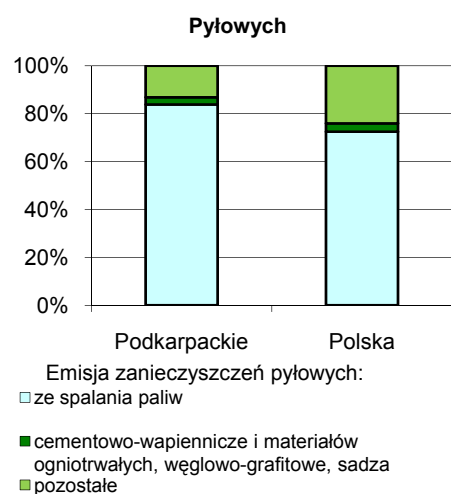
ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA POWIETRZA

W 2010 r. województwo podkarpackie zajmowało 13. miejsce w kraju pod względem emisji zanieczyszczeń gazowych oraz 13. miejsce ze względu na ilość wprowadzanych do powietrza pyłów. Tylko 1,7% emitowanych do powietrza zanieczyszczeń w Polsce pochodziło z terenu województwa podkarpackiego. Ze źródeł zanieczyszczeń objętych opłatami za gospodarcze korzystanie ze środowiska wprowadzono do powietrza ogółem 3769,8 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych i gazowych (łącznie z dwutlenkiem węgla). Wyemitowano 2,0 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, z których ponad 81% stanowił pył ze spalania paliw. Zanieczyszczeń gazowych wprowadzono do powietrza 3767,8 tys. ton. O wielkości emisji tych zanieczyszczeń zdecydował dwutlenek węgla, którego procentowy udział w emisji wyniósł ponad 99%. Udział w emisji pozostałych rodzajów zanieczyszczeń był niewielki i kształtował się następująco: dwutlenek siarki stanowił 0,3%, tlenki azotu (w przeliczeniu na NO_2) – 0,2%, tlenek węgla – 0,1%, a pozostałe zaledwie 0,02%.

W 2010 r. na 88 badanych zakładach szczególnie uciążliwych, emitujących pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy do powietrza, 66 posiadało **urządzenia do redukcji** zanieczyszczeń pyłowych i 23 gazowych. Zatrzymały i zneutralizowały one 358,2 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, tj. 99,4% zanieczyszczeń wytworzonych i 10,1 tys. ton gazowych, tj. 32,4%. W badanych zakładach zainstalowanych było 818 urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powietrza o różnym stopniu sprawności. Procentowe udziały poszczególnych rodzajów urządzeń do redukcji zanieczyszczeń wynosiły: cyklony – 21,6%, multicyklony – 11,6%, filtry tkaninowe – 40,8%, elektrofiltry – 2,1%, urządzenia mokre – 9,2%, inne (np. odpylacze, adsorbery, absorbery, instalacje odsiarczania, dopalacze termiczne i katalityczne) – 14,7%.

Zanieczyszczenia pyłowe i gazowe wprowadzane były do powietrza przez 2931 emitatorów, z czego 98,8% stanowiły emitatory o wysokości do 50 m. Kominy o wysokości 50-100 m stanowiły 1,0%, a emitatory wysokie, z których zanieczyszczenia przemieszczają się na duże odległości zaledwie 0,2%.

Struktura zanieczyszczeń w 2010 r.



OCHRONA PRZYRODY I RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

Cechą charakterystyczną województwa podkarpackiego są rozległe kompleksy leśne i znaczna powierzchnia obszarów przyrodniczych prawnie chronionych. W 2010 r. lasy zajmowały powierzchnię 666,8 tys. ha. **Wskaźnik lesistości** był wyraźnie wyższy od krajowego i wyniósł 37,4% na Podkarpaciu, podczas gdy w kraju 29,2%. Prawie 80% tej powierzchni stanowiły lasy własności Skarbu Państwa, natomiast lasy prywatne zajmowały 16,3%. Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych zajmowały 797,6 tys. ha, co stanowiło 44,7% powierzchni województwa. Wskaźnik ten był wyższy od krajowego, który kształtował się na poziomie 32,4%. Na 1 mieszkańca przypadało 3792 m² powierzchni (w kraju – 2655 m²), co uplasowało województwo na 5. miejscu w kraju.

Obszary prawnie chronione to m.in.: Bieszczadzki Park Narodowy (o powierzchni 29,2 tys. ha), Magurski Park Narodowy (o powierzchni w granicach województwa 17,5 tys. ha), 7 parków krajobrazowych, 13 obszarów chronionego krajobrazu. W 1992 r. utworzono Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie”, do którego w polskiej części (113846 ha) wchodzi Bieszczadzki Park Narodowy, Park Krajobrazowy Doliny Sanu i Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy.

Na terenie województwa występują także 94 **rezerваты przyrody**. W 2010 r. zajmowały one łącznie

11,0 tys. ha (w tym lasy – 92,5%), co stanowiło 0,6% powierzchni województwa. Średnia powierzchnia rezerwatu przyrody wynosiła 116,9 ha (w kraju – 112,2 ha). Rezerваты Podkarpacia charakteryzuje duża różnorodność biologiczna. W 2010 r. występowało 40 rezerwatów leśnych, 26 florystycznych, 12 krajobrazowych, 4 faunistyczne oraz odpowiednio: po 6 torfowiskowych i przyrody nieożywionej. Pozostałe osobliwości przyrodnicze chronione były w innych formach. Na terenie województwa zarejestrowano 1375 **pomników przyrody**, w których dominowały obiekty chroniące przyrodę żywą (pojedyncze drzewa – 83,9%).

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2010 r.

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	W hektarach	W % powierzchni ogólnej województwa	Na 1 mieszkańca w m ²
Ogółem	797639,8	44,7	3792
w tym:			
Parki narodowe ^a	46734,1	2,6	222
Rezerваты przyrody ^a	10989,5	0,6	52
Parki krajobrazowe ^{ab}	272818,9	15,3	1297
Obszary chronionego krajobrazu ^b	463019,4	25,9	2201

^a Bez otuliny. ^b Bez rezerwatów przyrody i indywidualnych form ochrony przyrody położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

ODPADY

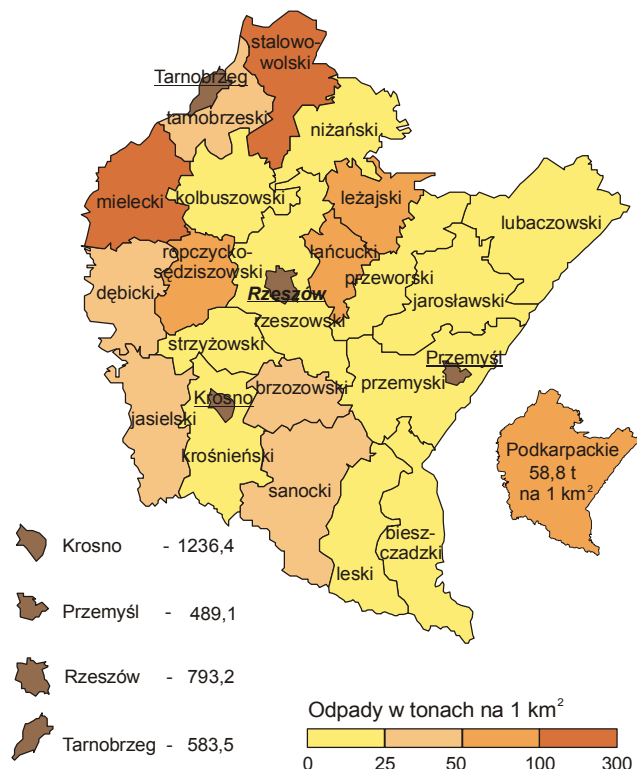
W 2010 r. w 98 zakładach wytwarzających w ciągu roku sumarycznie powyżej 1 tys. ton odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) lub posiadających 1 mln ton odpadów nagromadzonych, powstało 1049,5 tys. ton odpadów (12. miejsce w kraju), z których ponad 80% poddano odzyskowi, ponad 12% – unieszkodliwiono, a prawie 7% – zmagazynowano czasowo. Na 1 km² przypadało 58,8 ton odpadów wytworzonych (w kraju – 362,9 ton/km²). Na składowiskach własnych zakładów odpadów dotychczas składowanych (nagromadzonych) na koniec 2010 r. było 312,6 tys. ton, co w porównaniu z nagromadzeniem w skali kraju sklasyfikowało województwo podkarpackie na 16. miejscu. Spośród odpadów poddanych procesom unieszkodliwiania 67,3% stanowiły odpady składowane na składowiskach (wysypiskach, hałdach i stawach osadowych)

własnych i innych, 12,2% – przekształcono termicznie, a 2,9% – kompostowano. Ponadto poddano odzyskowi 52,9 tys. ton odpadów z dotychczas składowanych na terenie zakładów z lat ubiegłych.

Najwięcej odpadów (31,4% wszystkich odpadów wytworzonych) powstało z procesów termicznych, 14,7% z przetwórstwa drewna oraz z produkcji płyt i mebli, masy celulozowej, papieru i tektury, 14,1% z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, rybactwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności, 13,7% z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych.

W 2010 r. wytworzono ogółem 30,3 tys. ton suchej masy osadów z oczyszczalni komunalnych i przemysłowych, co plasuje województwo na 11. miejscu w kraju. Osady z oczyszczalni komunalnych stanowiły 26,5 tys. ton suchej masy, tj. 87,2%, z których wykorzystano dla potrzeb rekultywacji terenów (w tym gruntów na cele rolne) – 11,7%, poddano składowaniu na terenach własnych zakładów i terenach obcych – 5,5%, a 17,8% zastosowano w rolnictwie i do upraw roślin przeznaczonych do produkcji kompostu. Natomiast z oczyszczalni przemysłowych 43,1% osadów wytworzonych poddano składowaniu na składowiskach, poletkach, lagunach i stawach osadowych własnych oraz przeznaczono na magazynowanie czasowe.

Odpady wytworzone^a w 2010 r.



^a W ciągu roku. Z wyłączeniem odpadów komunalnych.

WYKORZYSTANIE, ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA WÓD

Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2010 r. wyniósł 305,3 hm³. Pobór z ujęć powierzchniowych osiągnął poziom 252,9 hm³ (82,8%), z ujęć podziemnych – 48,3 hm³ (15,8%). Wykorzystano także 4,2 hm³ (1,4% poboru ogółem) wód z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych użytych dla celów produkcyjnych. Na cele produkcyjne pobrano 162,4 hm³ wody, eksploatacji sieci wodociągowej – 83,6 hm³, a dla nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych – 59,4 hm³.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wyniosło 271,7 hm³, z czego najwięcej, bo 56,1% wykorzystano w przemyśle, w eksploatacji sieci wodociągowej – 22,1%, a do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych – 21,8%.

Średnie zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca województwa podkarpackiego wyniosło 22,3 m³.

Z terenu województwa podkarpackiego do wód lub do ziemi w 2010 r. odprowadzono 216,3 hm³ ścieków, wśród których przeważały (75,2%) ścieki odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi z zakładów, natomiast siecią kanalizacyjną odprowadzono 24,8%. Oczyszczania wymagało 74,9 hm³ ścieków, z których procesowi oczyszczania poddano 98,7%, a 1,3% odprowadzono bez oczyszczania siecią kanalizacyjną, bądź bezpośrednio z zakładów do wód lub do ziemi.

Oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów oczyściły ponad połowę (52,2%) wszystkich ścieków oczyszczanych, biologiczne – 24,3%, mechaniczne – 14,5%, a chemiczne, które obsługiwały wyłącznie zakłady przemysłowe – 9,0% wszystkich oczyszczanych ścieków.

Wśród 74 oczyszczalni przemysłowych działających w 2010 r. 45,9% stanowiły oczyszczalnie biologiczne, 37,8% – mechaniczne, 13,5% – chemiczne, a oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów – 2,7%.

W 2010 r. ponad 1349 tys. ludności, tj. 64,1% ogółu ludności województwa korzystało z 222 działających oczyszczalni komunalnych pracujących na sieci kanalizacyjnej. Prawie 817,4 tys. mieszkańców miast (94,0% ludności miast ogółem) korzystało z 46 oczyszczalni komunalnych, z czego aż 89,5% – z nowoczesnych oczyszczalni ścieków o podwyższonej redukcji związków azotu i fosforu, a 10,5% – z biologicznych.

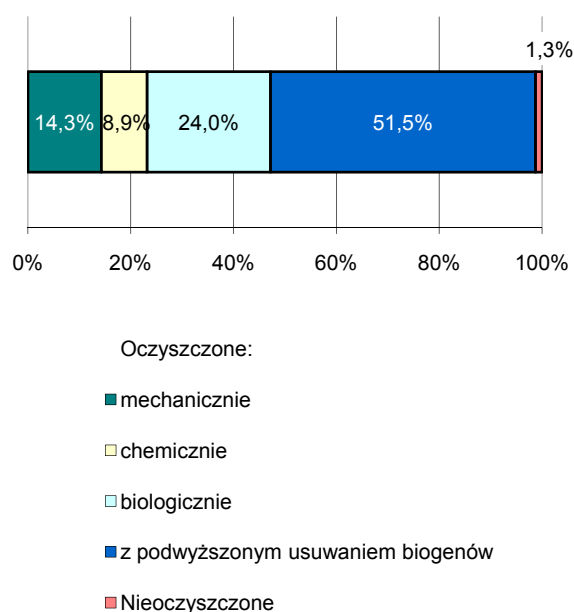
Natomiast 43,1% ludności wsi było obsługiwane przez 176 działających oczyszczalni, głównie biologicznych (158), a także o podwyższonym usuwaniu biogenów (16) i mechanicznych (2).

Oczyszczalnie ścieków w 2010 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	Mechaniczne	Chemiczne	Biologiczne	Z podwyższonym usuwaniem biogenów
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych:					
Liczba ^a	74	28	10	34	2
Przepustowość w dm ³ /d	714,2	385,0	303,6	24,8	0,8
Oczyszczalnie ścieków komunalnych^b:					
Liczba ^a	222	2	x	181	39
Przepustowość w dm ³ /d	415,2	0,2	x	84,2 ^c	330,8
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^d	64,1	0,1	x	22,0	42,0

^a Stan w dniu 31 XII. ^b Miejskie i wiejskie, pracujące na sieci kanalizacyjnej. ^c Dotyczy urządzeń do biologicznego oczyszczania. ^d Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków na podstawie szacunków, ludność ogółem – na podstawie bilansów.

Struktura ścieków przemysłowych i komunalnych^a wymagających oczyszczania w 2010 r.



^a Odprowadzone do wód lub do ziemi.

Odpady^a wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) według ważniejszych grup odpadów w 2010 r.

Wyszczególnienie (grupa odpadu)	Odpady wytworzone w ciągu roku					Odpady dotychczas składowane (nagroma- dzone) ^b w tys. ton
	ogółem w tys. ton	poddane odzyskowi	unieszkodliwione		magazy- nowane czasowo	
			razem	w tym składowane ^c		
Ogółem	1049,5	80,5	12,6	8,5	6,9	312,6
w tym:						
odpady z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, rybołówstwa, leśnic- stwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności	148,2	59,2	40,8	35,4	-	65,5
odpady z przetwórstwa drewna oraz z produkcji płyt i mebli, masy celulo- zowej, papieru i tektury	154,5	83,8	3,3	-	12,9	0,2
odpady z procesów termicznych	329,7	86,9	1,1	1,0	12,0	9,7
odpady z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemys- łowych	144,1	67,5	27,9	16,8	4,6	195,1

^a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. ^b Na składowiskach (wysypiskach, hałdach, stawach osadowych) własnych; stan w końcu roku. ^c Na składowiskach (wysypiskach, hałdach, stawach osadowych) własnych i innych.

NAKŁADY NA ŚRODKI TRWAŁE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA I GOSPODARKĘ WODNĄ

Zapobieganie zanieczyszczeniom i degradacji środowiska naturalnego wymaga nakładów na ekologiczne przedsięwzięcia inwestycyjne. W 2010 r. **nakłady na środki trwałe** służące ochronie środowiska (w cenach bieżących) w województwie podkarpackim wyniosły 621,0 mln zł. Na gospodarkę ściekową i ochronę wód przeznaczono 507,1 mln zł, tj. 81,7% nakładów na środki trwałe, w tym głównie na sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe – 76,4% i na oczyszczanie ścieków – 23,4%. Na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu wydatkowano 64,3 mln zł (10,4% wszystkich nakładów), w tym na nowe techniki i technologie spalania paliw – 20,6%. Natomiast na gospodarkę odpadami przeznaczono 20,8 mln zł (3,4%), na ochronę i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochronę wód podziemnych i powierzchniowych – 6,5 mln zł (1,0%), na zmniejszanie hałasu i wibracji – 7,5 mln zł (1,2%), a na pozostałą działalność związaną z ochroną środowiska – 14,8 mln zł (2,4%), w tym 99,4% na oszczędzanie energii. W 2010 r. najwięcej nakładów służących ochronie środowiska poniosły gminy – 77,1% ogółu nakładów, przedsiębiorstwa – 19,7%, a jednostki budżetowe – 3,2%.

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2010 r. wyniosły 157,9 mln zł, z tego nakłady poniesione na ujęcia i doprowadzenia wody stanowiły 41,5%

wszystkich nakładów, na obwałowania przeciwpowodziowe – 30,4%, na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody – 14,2%, na regulację i zabudowę rzek i potoków – 11,9%, a na zbiorniki wodne – 1,9%. Przedsiębiorstwa w 2010 r. wydatkowały 29,4 mln zł (18,6% nakładów poniesionych na gospodarkę wodną), jednostki budżetowe – 60,1 mln zł, tj. 38,1%, gminy – 68,4 mln zł (43,3%).

Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania w 2010 r. do użytku inwestycji służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej to m.in.:

- ✓ sieć kanalizacyjna odprowadzająca ścieki (bez przykanalików) o długości 1449,0 km,
- ✓ 8 oczyszczalni ścieków o przepustowości 10313 m³/dobę,
- ✓ sieć wodociągowa o długości 349,2 km,
- ✓ ujęcia wody o wydajności 2965 m³/dobę,
- ✓ regulacja i zabudowa rzek i potoków o długości 9,9 km,
- ✓ obwałowania przeciwpowodziowe o długości 6,5 km.